

ΕΠΑ 122: Εκπαίδευση και επιμόρφωση των εκπαιδευτικών

Σκοπός του μαθήματος αυτού είναι η γνώση της διαμόρφωσης της εκπαίδευσης και επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών στην Ελλάδα από τη συγκρότηση του νεοελληνικού κράτους έως τις ημέρες μας. Οι φοιτητές θα κατανοήσουν τις ιστορικές, πολιτικές, κοινωνικές και πολιτισμικές-ιδεολογικές συνθήκες που επηρεάζουν την εκπαίδευση του εκπαιδευτικών και μέσω αυτής το εκπαιδευτικό σύστημα.

Το μάθημα αυτό επιχειρεί να αναδείξει ένα σημαντικό ζήτημα έρευνας στην Παιδαγωγική, τον εκπαιδευτικό και να βοηθήσει τους φοιτητές να κατανοήσουν το πολυποίκιλο διακύβευμα της εκπαίδευσης και επιμόρφωσής του.

Ενδεικτικές θεματικές ενότητες του μαθήματος:

- Βασική ορολογία του θέματος και ένταξή του στην Παιδαγωγική Επιστήμη.
- Τυπολογία της εκπαίδευσης εκπαιδευτικών.
- Μορφές και χαρακτηριστικά των συστημάτων εκπαίδευσης εκπαιδευτικών: Σκοποθεσία και περιεχόμενα των προγραμμάτων σπουδών.
- Γνώση περιεχομένου, παιδαγωγική συγκρότηση και διδακτική κατάρτιση στα προγράμματα σπουδών.
- Η εκπαίδευση εκπαιδευτικών στην Ελλάδα: ιστορική προσέγγιση.
- Η εκπαίδευση εκπαιδευτικών στον κόσμο: συγκριτική προσέγγιση.
- Η Πρακτική Άσκηση στην εκπαίδευση εκπαιδευτικών.
- Επαγγελματική ανάπτυξη, μετεκπαίδευση και επιμόρφωση εκπαιδευτικών: αποσαφήνιση όρων, εννοιών, θεσμικών πλαισίων.
- Η αναγκαιότητα της επιμόρφωσης και η επιλεξιμότητα της μετεκπαίδευσης.
- Τυπολογία και μορφές επιμόρφωσης εκπαιδευτικών.
- Αντικείμενα και σκοποθεσία προγραμμάτων επιμόρφωσης.
- Αξιολόγηση προγραμμάτων επιμόρφωσης εκπαιδευτικών.
- Ο εκπαιδευτικός ρόλος μεταξύ λειτουργήματος και επαγγέλματος.
- Ο εκπαιδευτικός στον σύγχρονο κόσμο: χαρακτηριστικά, προϋποθέσεις, αναγκαιότητες.

Εγχειρίδια του μαθήματος:

1. Οικονομίδης, Β. (2011). *Εκπαίδευση και επιμόρφωση εκπαιδευτικών: Θεωρητικές και Ερευνητικές Προσεγγίσεις*. Αθήνα: Πεδίο.
2. Αντωνίου, Χρ. (2017). *Εκπαίδευση εκπαιδευτικών*. Θεσσαλονίκη 3^η εκδ.

Τρόπος Εξέτασης:

- Γραπτή εξέταση στο τέλος του εξαμήνου.

- Προσθετική εργασία. Η εργασία συνίσταται στη μελέτη μιας μικρής χρονικής περιόδου ή ενός ιδρύματος εκπαίδευσης ή φορέα επιμόρφωσης εκπαιδευτικών με βάση δημοσιευμένα αρχεία και βιβλιογραφικές πηγές που θα διατίθενται στους φοιτητές. Η εργασία θα βαθμολογείται με κλίμακα 0 – 2, ενώ η γραπτή εξέταση θα βαθμολογείται με κλίμακα 0 - 10. Για τον τελικό βαθμό του μαθήματος θα συνυπολογίζονται ο βαθμός της γραπτής εξέτασης με εκείνον της εργασίας
Παράδειγμα: Βαθμός γραπτής εξέτασης 5 + Βαθμός εργασίας 1 = Τελικός βαθμός μαθήματος 6.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

- Ανδρεαδάκης, Ν., Καλογιαννάκη, Π., Wolhuter, C. C., Καρράς, Κ. & Αναστασιάδης, Π. (2012) (Επιμ.), *Εκπαίδευση Εκπαιδευτικών. Σύγχρονες τάσεις και ζητήματα*. Αθήνα: Ίων.
- Ανδρούσου, Αλ. & Αυγητίδου, Σ. (Επιμ.), *Η Πρακτική Άσκηση στην αρχική εκπαίδευση των εκπαιδευτικών: Ερευνητικές προσεγγίσεις*. Αθήνα: Δίκτυο Πρακτικών Ασκήσεων, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία.
- Αντωνίου, Χρ. (2002). *Η εκπαίδευση των Ελλήνων δασκάλων (1828-2000). Διδασκαλεία – Παιδαγωγικές Ακαδημίες – Παιδαγωγικά Τμήματα*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Βεργίδη, Δ. κ.ά. (2010γ). *Εισαγωγική επιμόρφωση για νεοδιόριστους και προσλαμβανόμενους ως αναπληρωτές εκπαιδευτικούς σχολικού έτους 2009-2010. Εξωτερική αξιολόγηση του προγράμματος «Εισαγωγική επιμόρφωση για νεοδιόριστους και προσλαμβανόμενους ως αναπληρωτές εκπαιδευτικούς σχολικού έτους 2009-2010»*. Αθήνα: Ο.Ε.Π.ΕΚ.
- Βιτσιλάκη-Σορωνιάτη Χρ.κ.ά. ΟΕΠΕΚ (2007α). *Μελέτη: Ανίχνευση επιμορφωτικών αναγκών στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση*. Αθήνα: Ο.Ε.Π.ΕΚ.
- Γεωργιάδης, Μ. (2004). *Η εκπαίδευση και η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα και στην Αγγλία*. Θεσσαλονίκη: Αφοι Κυριακίδη.
- Γκότοβος, Αθ. (2009). Διδασκαλεία και πανεπιστημιακό περιβάλλον: Σκέψεις για μια ακαδημαϊκή αξιολόγηση. Στο Ε. Ταρατόρη (Επιμ.), Πρακτικά του επιστημονικού συνεδρίου «Διδασκαλεία: Παρόν, παρελθόν και μέλλον» (57-64). Θεσσαλονίκη: Αφοι Κυριακίδη.
- Δ.Ο.Ε. (2010). *Επιμόρφωση* Ανακτήθηκε (9-9-2014) από http://www.doe.gr/index.php?categoryid=17&p2_articleid=6652
- Ευαγγελόπουλος, Σπ. (1998). *Οι Παιδαγωγικές Ακαδημίες*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Καλαϊτζοπούλου, Μ. (2001). *Ο εκπαιδευτικός ως στοχαζόμενος επαγγελματίας*. Αθήνα: Τυπωθήτω-Γ. Δαρδανός.
- Καρράς, Κ. & Wolhuter, C. C. (2012) (Επιμ.), *Η εκπαίδευση των εκπαιδευτικών στον σύγχρονο κόσμο I. Ευρώπη, Αφρική*. Αθήνα: Ίων.
- Καρράς, Κ., Καλογιαννάκη, Π., Wolhuter, C. & Ανδρεαδάκης, Ν. (2013) (Επιμ.), *Εκπαίδευση και Εκπαίδευση Εκπαιδευτικών στον Κόσμο. Σύγχρονες τάσεις, προβλήματα και προοπτικές. Πρακτικά Διεθνούς Συμποσίου (223-235)*. Ρέθυμνο: Πανεπιστήμιο Κρήτης Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης.
- Καρράς, Κ. & Wolhuter, C. (Επιμ.), *Συστήματα εκπαίδευσης, επιμόρφωσης και μετεκπαίδευσης των εκπαιδευτικών στον σύγχρονο κόσμο*. Αθήνα: Gutenberg.
- Καρράς, Κ. & Οικονομίδης, Β. (2015). Η επιμόρφωση και η μετεκπαίδευση των εκπαιδευτικών στην Ελλάδα. Στο Καρράς, Κ. & Wolhuter, C. (Επιμ.), *Συστήματα εκπαίδευσης, επιμόρφωσης και μετεκπαίδευσης των εκπαιδευτικών στον σύγχρονο κόσμο (112-152)*. Αθήνα: Gutenberg.

- Κατσαρού, Ελ. & Δεδούλη, Μ. (2008). *Επιμόρφωση και Αξιολόγηση στο χώρο της Εκπαίδευσης*, Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.
- Μπαγάκης, Γ. (Επιμ.) (2005). *Επιμόρφωση και επαγγελματική ανάπτυξη του εκπαιδευτικού*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Μπάκας, Θ. (2011). Η διαχρονική εξέλιξη της επιμόρφωσης και της μετεκπαίδευσης των νηπιαγωγών στην Ελλάδα. Στο Β. Οικονομίδης (Επιμ.), *Εκπαίδευση και Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών. Θεωρητικές και ερευνητικές προσεγγίσεις*. (706-715). Αθήνα: Πεδίο.
- Μπατσούτα, Μ & Παπαγιαννίδου, Χ. (2006). Διερεύνηση των επιμορφωτικών αναγκών των νηπιαγωγών. *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων*, 11, 143-158.
- Μπίκος, Κ. (2014). Η εξ αποστάσεως/ηλεκτρονική επιμόρφωση εκπαιδευτικών: μια καινοτομία που ανταποκρίνεται στη σύγχρονη ψηφιακή εποχή. Στο Ζ. Παπαναούμ & Μ. Λιακοπούλου (Επιμ.), *Υποστηρίζοντας την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών. Εγχειρίδιο επιμόρφωσης* (σσ. 95-124). Θεσσαλονίκη: Α.Π.Θ. – Εκπαίδευση αλλοδαπών και παλιννοστούντων μαθητών.
- Μπίκος, Κ., (1998). Προβλήματα και προοπτικές των Παιδαγωγικών Τμημάτων Δημοτικής Εκπαίδευσης και Νηπιαγωγών. *Νέα Παιδεία*, 85, 73-82.
- Μπουζάκης, Σ. & Τζήκας, Χ., (1998) *Η κατάρτιση των δασκάλων-διδασκαλισσών και των νηπιαγωγών στην Ελλάδα. Τόμ. Β' Η περίοδος των Παιδαγωγικών Ακαδημιών και των Σχολών Νηπιαγωγών 1933-1990*. (Αθήνα: Gutenberg).
- Μπουζάκης, Σ. & Τζήκας, Χ. & Ανθόπουλος, Κ. (2000). *Η Επιμόρφωση & η Μετεκπαίδευση των Δασκάλων-Διδασκαλισσών & των Νηπιαγωγών στο Νεοελληνικό Κράτος*. Αθήνα: Gutenberg.
- Νάσαινας, Γ. (2010). *Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στο πλαίσιο της δια βίου εκπαίδευσης*. Αθήνα: Μπατσιούλας.
- Ξωχέλλης, Π. (2006). *Ο εκπαιδευτικός στον σύγχρονο κόσμο*. Αθήνα: Τυπωθήτω-Γ.Δαρδανός.
- Ξωχέλλης, Π. & Παπαναούμ, Ζ. (2000). *Η Ενδοσχολική Επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών. Ελληνικές εμπειρίες 1997-2000*. Θεσσαλονίκη: ειδική έκδοση ΕΠΕΑΕΚ.
- Ξωχέλλης, Π. (2011). Επιμόρφωση και μετεκπαίδευση των εκπαιδευτικών: έννοια, σκοποθεσία και αναγκαιότητα, φορείς και μορφές. Στο Β. Οικονομίδης (Επιμ.), *Εκπαίδευση και Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών. Θεωρητικές και ερευνητικές προσεγγίσεις*. (593-601). Αθήνα: Πεδίο.
- ΟΕΠΕΚ (2008). *Ανίχνευση επιμορφωτικών αναγκών στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση*. Αθήνα: ΟΕΠΕΚ.
- Οικονομίδης, Β. (2009). Κίνητρα και προσδοκίες των νηπιαγωγών για τη μετεκπαίδευσή τους. Στο Ε. Ταρατόρη (Επιμ.), *Πρακτικά του Επιστημονικού Συνεδρίου «Διδασκαλεία: Παρόν, Παρελθόν και Μέλλον»* (17-32). Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.
- Παπακωνσταντίνου, Π. & Ανδρέου, Α. (1992). *Τα Διδασκαλεία και η ανάπτυξη της παιδαγωγικής σκέψης*. Αθήνα: Οδυσσεάς.
- Παπαναούμ, Ζ. (2003). *Το επάγγελμα του εκπαιδευτικού*. Αθήνα: Τυπωθήτω-Γ. Δαρδανός.
- Παπαναούμ, Ζ. (2008). *Για ένα καλύτερο σχολείο: Ο ρόλος της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών*. Ψηφιακή Βιβλιοθήκη: Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης. Ανακτήθηκε (12/5/2014) από <http://repository.edulll.gr/edulll/retrieve/369/105.pdf>
- Πυργιωτάκης, Ι. (1992) *Η Οδύσσεια του διδασκαλικού επαγγέλματος*. (Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη).
- Σκούρα, Λ. (2001). *Εκπαιδευτική πολιτική στην κατάρτιση των δασκάλων κατά τον 20^ο αιώνα. (Φιλοσοφία – Θεσμοί)*. Διδακτορική διατριβή. Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης.
- Σταμέλος, Γιώργος, (1999). *Τα Πανεπιστημιακά Παιδαγωγικά Τμήματα. Καταβολές- Παρούσα κατάσταση-Προοπτικές*. (Αθήνα: Gutenberg.).
- Ταρατόρη, Ε. (2000). *Η επιμόρφωση από την σκοπιά των εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης*. Θεσ/νίκη: Αφοί Κυριακίδη.
- Τρούλης, Γ. (1985). *Η διαρκής επιμόρφωση των Ελλήνων εκπαιδευτικών*. Αθήνα: Δίπτυχο.

- Τρούλης, Γ. (2003). Η μετεκπαίδευση των δασκάλων: Ιστορικο-κριτική προσέγγιση και προοπτικές. Στο Α. Χουρδάκης, Ν. Παπαδογιαννάκης, Ν. Ανδρεαδάκης & Α. Πεδιοδίτης (Επιμ.), *Πρακτικά Ημερίδας. Από τα Διδασκαλεία Εκπαίδευσης Εκπαιδευτικών στα Διδασκαλεία Μετεκπαίδευσης* (67-78). Ρέθυμνο: Ατραπός.
- Φώκιαλη, Π., Ράπτης, Ν. (2008), *Οι επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση. Ερευνητική προσέγγιση*, Θεσσαλονίκη, Αφοί Κυριακίδη.
- Χατζηδήμου, Δ. (2007). Μετεκπαίδευση εκπαιδευτικών. Στο Π. Ξωχέλλης (Επιμ.) *Λεξικό της Παιδαγωγικής* (451-454). Θεσ/νίκη: Αφοί Κυριακίδη.
- Χατζηδήμου, Δ. (2009). Τα Διδασκαλεία Δημοτικής Εκπαίδευσης σήμερα: μία εκπαιδευτικο-πολιτική προσέγγιση. Στο Ε. Ταρατόρη (Επιμ.), *Πρακτικά του Επιστημονικού Συνεδρίου «Διδασκαλεία: Παρόν, Παρελθόν και Μέλλον»* (43-56). Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.
- Χατζηδήμου, Δ. & Στραβάκου, Π. (2003). *Τα ΠΕΚ ως φορείς θεσμοθετημένης επιμόρφωσης και η συμβολή τους στη διδακτική πράξη*. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.
- Χατζηπαναγιώτου, Π. (2001). *Η Επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών: Ζητήματα Οργάνωσης, Σχεδιασμού & Αξιολόγησης*. Αθήνα: Τυπωθήτω-Γ. Δαρδανός.
- Day, Chr. (2003). *Η εξέλιξη των εκπαιδευτικών. Οι προκλήσεις της δια βίου μάθησης*. (Μτφρ.: Α. Βακάκη). Αθήνα: Τυπωθήτω-Γ. Δαρδανός.
- Hargreaves, A. & Fullan, M. (2008). *Η Εξέλιξη των Εκπαιδευτικών*. (Μτφρ.: Π. Χατζηπαντελή) Αθήνα: Πατάκη.
- Neave, N. (1998). *Οι εκπαιδευτικοί: προοπτικές για το εκπαιδευτικό επάγγελμα στην Ευρώπη*. (Μτφρ.: Μ. Δεληγιάννη). Αθήνα: Μεταίχμιο.

Ξενόγλωσση

- Claxton, G.(1999). *Wise Up: The Challenges of Lifelong Learning*. London: Bloomsbury.
- Craft, A..(2000). *Continuing Professional Development: A Practical Guide for Teachers and Schools*.London: Routledge.
- Darling-Hammond, L. & Lieberman, A. (Eds.) (2012). *Teacher Education around the World*. Routledge.
- Darling-Hammond, L., & Richardson, N. (2009). Teacher learning: What matters? *Educational Leadership*, 66(5), 46–53.
- Darling-Hammond, L., Wei, R. C., Andree, A., Richardson N., & Orphanos, S. (2009). *Professional learning in the learning profession: A status report on teacher development in the United States and abroad*. Dallas, TX: National Staff Development Council.
- Day, C. & Sachs, J. (2005). *International Handbook on the Continuing Professional Development for Teachers*. Milton Keynes: Open University Press.
- Eraut, M. (1988). Inservice teacher education. In M. Dunkin (Ed.) *The International Encyclopedia of Teaching and Teacher Education* (730-743). NY: Pergamon.
- Eurydice (2009) *Key Data on Education in Europe*. Brussels.
- ETUCE (2008). *Teacher Education in Europe. An ETUCE Policy Paper*. Brussels: ETUCE.
- Gewirtz, S., Mahony, P., Hextall, I. & Cribb, A. (Eds.) (2008). *Changing Teacher Professionalism: International Trends, Challenges and Ways Forward*. London: Routledge.
- Hargreaves, A. (2003). *Teaching in the knowledge society: education in the age of Insecurity*. London: Teacher College Press.
- Hayes, D. (1995). In-service Teacher Development: Some basic principles. *ELT Journal*, 49(3), 253-261.
- Hayes, D., (Ed.) (1997). *In-service Teacher Development: International perspectives*. Hemel Hempstead, Herts.: Prentice Hall.
- Head, K. & Taylor, P. (1997) *Readings in Teacher Development*. Oxford: Heinemann.
- Hudson, B. & Zgaga, P. (Eds.), *Teacher education policy in Europe. A voice of higher education institutions*. Slovenia: University of Umea.

- Karagiorgi, Y. & Symeou, L. (2007). Teachers' in-service training needs in Cyprus. *European Journal of Teacher Education*, 30(2), 175-194.
- Karras, K. & Oikonomidis, V. (2015) In-service teachers' education in Greece. In Karras, K. & Wolhuter, C. (Eds.), *International Handbook of Teacher Education Training and Re-training systems in Modern World* (153-189). London: HM Studies & Publishing.
- Karras, K., Kalogiannakis, P., Kontogianni, D. & Wolhuter, C. (Eds.), *Education and Teacher Education in the modern world: problems and challenges*. Newcastle: Cambridge Scholars Publishing.
- Karras, K. & Wolhuter, C.C. (Eds.) (2010). *International handbook of teacher education*. Athens: Atrapos
- Karras, K. & Wolhuter, C. (Eds.) (2015). *International Handbook of Teacher Education Training and Re-training systems in Modern World*. London: HM Studies & Publishing.
- Lieberman, A. & Miller, L. (2000). Teaching and Teacher Development: A New Synthesis for a New Century. In Brandt, R. (Ed.), *Education in a New Era*, (47-66) Alexandria, VA: ASCD..
- Malderez, A. & Wedell, M. (2007). *Training Teachers: Processes and Practices*. Continuum.
- Neil, R. (1986). Current Models and Approaches to In-service Teacher Education. *British Journal of In-Service Education*, 12(2), 58-67, DOI: 10.1080/0305763860120202
- OECD (2005). *Teachers Matter, Attracting, Developing and Retaining Effective Teachers*. Paris : OECD.
- Tanner, R. and Green, C. (1998) *Tasks for Teacher Education*. Harlow, Essex: Addison Wesley Longman.
- Thaine, C. (2010) *Teacher Training Essentials: Workshops for Professional Development*. Cambridge University Press.
- Woodward, T. (2004) *Ways of Working with Teachers*. Kent: TW Publications.